

as at the time of prejudicial inquiry, during the investigative (search) actions and non-public investigative (search) actions both by the investigator, prosecutor and the employees of operating units in execution of the investigator's, prosecutor's order.

Keywords: criminal law provisions; elements of torture; identifying of crimes; means of the identifying; crime elements; crimes, related to torture.

УДК 343.55

I. В. Семенов

**ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИННОГО УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ
НА УТРИМАННЯ ДІТЕЙ АБО ВІД СПЛАТИ КОШТІВ НА УТРИМАННЯ
НЕПРАЦЕЗДАТНИХ БАТЬКІВ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ**

Досліджено питання змісту та юридичної, соціальної й фізичної ознак предмета злочинного ухилення від сплати аліментів на утримання дітей або від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 164, 165 КК України), проаналізовано відповідність таким ознакам матеріалізованого виразу аліментних відносин у випадку посягання на них. Метою роботи є формулювання рекомендації щодо вдосконалення кримінально-правової характеристики та підстав кримінальної відповідальності за ухилення від сплати аліментів на утримання дітей або від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Основними засобами наукового пізнання, використаними в дослідженні, є діалектичний метод, формально-логічний (догматичний) метод і системно-структурний аналіз.

Ключові слова: предмет злочину, кримінальна відповідальність, ухилення від сплати, аліменти, утримання непрацездатних батьків.

Усебічний захист державою сімейних правовідносин є однією з важливих засад становлення і зміцнення громадянського суспільства та розбудови правової держави. Конституція України проголошує, що сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. При цьому ст. 51 Основного закону країни, визначаючи права, свободи та обов'язки людини і громадянина, наголошує, що батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття, а повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків [1]. Загальна декларація прав людини 1948 р., у ч. 3 ст. 16 називає сім'ю природною і основною ланкою суспільства. Таке ж положення міститься й у ст. 23 Міжнародного

пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., а в Конвенції про права дитини 1989 р. сім'ю названо основним осередком суспільства і природним середовищем для зростання і благополуччя усіх її членів і особливо дітей [2–4].

Негативні демографічні тенденції, які спостерігаються в Україні, загрожують руйнуванням сім'ї як фундаментального осередку суспільства, стрімким скороченням народжуваності й середньої тривалості життя, деформацією соціального складу суспільства. У зв'язку із цим актуальним завданням вітчизняної кримінально-правової науки є дослідження, спрямовані на кримінально-правову характеристику посягань на правопорядок у сфері сімейних відносин, серед яких – ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (ст. 164 КК) та ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165 КК) [5]. Здійснення таких розробок має забезпечити формулювання обґрунтованих рекомендацій з удосконалення норм вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність за вказані посягання, практики його застосування та вироблення заходів протидії найбільш небезпечним формам посягань на проголошені нормами міжнародного права й закріплені Конституцією України права і свободи людини і громадянина.

Кримінально-правові проблеми протидії злісному невиконанню громадянами обов'язків щодо утримання дітей, щодо сплати аліментів або коштів на утримання непрацездатних батьків у вітчизняній кримінально-правовій науці висвітлювались П. Андрушком, А. Бабієм, О. Готиним, М. Гнентевим, А. Дорош, І. Зінченко, С. Лиховою, М. Мельником та деякими іншими фахівцями. Однак, у наявних публікаціях не отримали детального висвітлення чимало важливих питань кримінально-правової характеристики передбачених ст. 164, 165 КК України злочинів та кримінальної відповідальності за ухилення від сплати аліментів на утримання дітей чи від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Зокрема, поки що невіршеним остаточно залишається питання змісту ознак складів зазначених злочинів. Однією з таких ознак є предмет ухилення від сплати аліментів на утримання дітей чи від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Так, наприклад, М. Мельник, П. Андрушко називають предмет ознакою зазначених злочинів [6, с. 414, 417; 7, с. 491, 494]. Водночас, М. Коржанський наголошував,

що ухилення від сплати аліментів є безпредметним злочином, оскільки у таких випадках на предмет злочину немає безпосереднього впливу з боку злочинця [8, с. 122]. Огляд літератури з кримінального права свідчить, що більшість вітчизняних криміналістів також вважають склади передбачених ст. 164, 165 КК злочинів безпредметними, не називає цю ознаку під час їх кримінально-правової характеристики. Зарубіжні криміналісти також, як правило, не згадують про предмет у складі злочинного ухилення від сплати аліментів чи коштів на утримання непрацездатних батьків [див., напр.: 9, с. 453; 10, с. 185]. Лише деякі з них визнають, що предметом у таких випадках є грошові кошти, які одна особа у встановленому законом порядку повинна надавати іншій особі в її розпорядження на задоволення фізичних, духовних та інших життєвих потреб у силу судового рішення [11, с. 88].

Як зазначають В. Борисов та О. Пашенко, серед компонентів кримінально-правової характеристики злочинів чільне місце належить складу злочину, серед ознак якого слід виділити ті, які мають визначальне (вирішальне) значення для кваліфікації певного злочину та для його відмежування від суміжних злочинів [12, с. 182]. Невизначеність з питання місця предмета злочину у складі передбачених ст. 164 та 165 КК посягань небажана тим, що, не дозволяючи здійснити вичерпну кримінально-правову характеристику ухилення від сплати аліментів на утримання дітей чи від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків, вона здатна негативно вплинути на кваліфікацію цих посягань, на їх відмежування від інших злочинів (наприклад, від невиконання судового рішення, від шахрайства тощо). Якщо предмет у них передбачено як необхідну ознаку складу, його правильне встановлення на практиці є таким самим завданням, яким є визначення ознак будь-яких інших елементів складу злочину (і навпаки – відсутність цієї ознаки у системі ознак складу злочину усуває необхідність її оцінки в ході кваліфікації). Тому метою цієї публікації є комплексний аналіз теоретичних і нормативних аспектів предмета злочину як об'єктивної ознаки складів злочинів, передбачених ст. 164 та 165 КК України.

Вирішуючи поставлені завдання, доцільно торкнутись перш за все загальнотеоретичних аспектів предмета злочину,

зокрема, проблеми його місця у системі ознак складу злочину. Так, В. Філімонов, вважаючи, що суспільні відносини як об'єкт злочину мають своїм предметом соціальне благо, яке є предметом злочину, вважає: стверджувати, що існують безпредметні злочини, означає визнавати існування злочинів, які не здійснюють впливу на об'єкт [13, с. 101, 102]. Виходячи з такої логіки міркувань, предмет має розглядатись як обов'язкова ознака складів усіх без винятку складів злочинів. Однак, у теорії кримінального права переважає інша позиція, згідно з якою предмет злочину визнано самостійною факультативною (необов'язковою, допоміжною) ознакою в складі злочину. З цієї позиції випливає, що предмет злочину, маючи зв'язок із об'єктом відповідного посягання, в окремих випадках може співпадати зі структурним елементом суспільних відносин (предметом цих відносин), в інших – перебувати за межами об'єкта вчинюваного злочину [14, с. 18–41]. При цьому В. Тацій зазначає, що «предмет злочину як самостійна ознака злочину завжди існує поряд з об'єктом. Саме об'єкт і предмет у сукупності утворюють самостійний елемент складу злочину». За такого підходу предметом злочину вважаються «будь-які речі матеріального світу, з певними властивостями яких закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність у діях особи ознак конкретного складу злочину» [15, с. 100, 103]. Така позиція підтримана багатьма вітчизняними фахівцями. Водночас, у визначення предмета злочину Є. Лащук вносить слушне уточнення, вказуючи, що ним є не лише матеріальні об'єкти, на оволодіння якими чи використання яких претендують злочинці, але й ті, шляхом безпосереднього впливу на які вчиняється суспільно небезпечне діяння [16, с. 10–11]. У цілому ж можна вважати, що в теорії склався певний консенсус із питання оцінки змісту предмета злочину та його місця у структурі складу злочину.

У кримінально-правовій характеристиці предмета злочину важливими є його загальні (основні) ознаки. До таких у науці віднесено фізичну, юридичну та соціальну. Так, зокрема, Н. Гуророва вказує, що фізична ознака предмета злочину визначає його натурально-речові властивості та дозволяє розглядати цей предмет як матеріальне явище; юридична ознака означає, що предмет має або прямо вказуватись у кримінальному законі або, принаймні, недвозначно впливати зі

змісту відповідної норми; соціальна ознака характеризує його зв'язок зі сферою суспільних відносин, що є об'єктом вчиненого злочину. При цьому предмети злочину можуть бути або матеріальним виразом суспільних відносин (у таких випадках вони співпадають із предметами суспільних відносин, що стають об'єктами цього злочину), або речами, наявність яких або дотримання стосовно яких особливого правового режиму є умовою або свідченням нормального функціонування суспільних відносин, або речами, відсутність яких стає умовою нормального існування й функціонування суспільних відносин [17, с. 96–97].

На думку Л. Сапейко та В. Кройтора, аліменти – це «певні кошти, які надаються аліментнозобов'язаною особою управомоченій особі з метою реалізації аліментного зобов'язання» [18, с. 10]. Аліменти визначаються цими фахівцями як кошти на утримання, які призначені для створення за рахунок зобов'язаних осіб нормальних умов існування членів сім'ї, які їх потребують. Інші цивілісти розглядають аліменти як будь-яку матеріальну допомогу, що надається в силу закону подружжю, родичам, своякам, фактичним вихователям (вихованцям) [19, с. 67]. Водночас, З. Ромовська довела, що аліментне зобов'язання є правовідносинами, в яких обов'язку однієї сторони кореспондує право іншої, та визначає аліментні зобов'язання як правовідносини, у котрих одна сторона зобов'язана, за наявності умов, передбачених законом, утримувати іншу сторону – члена своєї сім'ї чи родича, а остання може вимагати виконання цього обов'язку [20, с. 74]. Як слушно зазначає Л. Сапейко, поняття «аліментне зобов'язання» є дещо ширшим за поняття «аліменти», адже аліменти – це певні кошти, які надаються аліментнозобов'язаною особою управомоченій особі з метою реалізації аліментного зобов'язання [21, с. 7]. Таким чином, саме кошти у формі аліментів можна розглядати як предмет цих правовідносин. Слід звернути увагу на ту обставину, що в сучасному сімейному праві виділяють різні види аліментних правовідносин, які розрізняються перш за все за суб'єктним складом – аліментні зобов'язання подружжя, батьків і дітей, інших членів сім'ї та родичів [22]. Аліментні правовідносини між подружжям регламентуються главою 9 Сімейного кодексу України «Права та обов'язки подружжя по утриманню», а між батьками й дітьми визначаються главами 15 «Обов'язок

матері, батька утримувати дитину та його виконання», 16 «Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина та його виконання», 17 «Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання» цього закону [23]. Як видно з диспозицій ст. 164 та 165 КК, об'єктами кримінально-правової охорони вітчизняний законодавець визначає лише ті аліментні правовідносини, суб'єктами яких є батьки та діти.

З урахуванням досягнень кримінально-правової науки та доктрини сімейного права, а також спираючись на чинне сімейне й кримінальне законодавство, можна запропонувати наступне бачення предмета злочину як ознаки складів злочинів, передбачених ст. 164 та 165 КК.

Диспозиції вказаних статей безпосередньо визначають такі предмети злочинів, як «кошти на утримання дітей (аліменти)» (ст. 164 КК) та «кошти на утримання непрацездатних батьків» (ст. 165 КК). У цьому знаходить вираз юридична ознака предметів злочинів, передбачених зазначеними нормами. Слід зауважити, що таке вираження юридичної (нормативної) ознаки предмета злочину в ст. 164 КК не є бездоганним. По-перше, воно містить дублет (термін іншомовного походження «аліменти» повторює український термін «кошти на утримання дітей»), який призводить до плутанини під час тлумачення норми [24, с. 79–80]. По-друге, воно не відповідає повною мірою положенням сімейного права, в якому категорія «аліменти», як було показано вище, включена у значно ширше коло правовідносин, а не лише до сфери зобов'язань батьків із утримання своїх неповнолітніх чи непрацездатних дітей. Елементом юридичної ознаки є й вказівка законодавця щодо встановлення сплати відповідних коштів рішенням суду.

Таким чином, обов'язковою умовою настання кримінальної відповідальності за ухилення від сплати аліментів на утримання дітей або від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків на підставі ст. 164 чи ст. 165 КК є набрання законної сили рішенням суду у цивільній справі про стягнення з особи коштів на утримання дитини або батьків, що визначає особливості кваліфікації цих злочинів та впливає на обсяги предмета доказування у відповідних кримінальних провадженнях. При цьому слід мати на увазі, що у чинному законодавстві України передбачена можливість

добровільного виконання батьками та дітьми обов'язку із взаємного утримання. Зокрема, згідно з його ст. 187, один із батьків може подати заяву за місцем роботи, місцем виплати пенсії, стипендії про відрахування аліментів на дитину з його заробітної плати, пенсії, стипендії у розмірі та на строк, які визначені у цій заяві, а згідно зі ст. 189 СК батьки мають право укласти договір про сплату аліментів на дитину, у якому визначити розмір та строки виплати. Невиконання обов'язків, які випливають із такої заяви чи договору, не містить складу злочину.

До юридичної ознаки предмета злочину належить і вказівка, яку надає законодавець у примітці до ст. 164 КК, згідно з якою умовою кримінальної відповідальності є виникнення заборгованості зі сплати коштів у розмірі, що сукупно складають суму виплат за шість місяців відповідних платежів.

Фізична ознака предмета аналізованих злочинів, передбачених ст. 164, 165 КК, полягає в тому, що ним можуть бути лише речі матеріального світу. Перш за все це грошові кошти, що випливає з чинного сімейного законодавства. Згідно з ч. 3 ст. 181 СК аліменти на дитину присуджуються в частці від заробітку (доходу) її матері, батька (ст. 183 цього Кодексу) або в твердій грошовій сумі (ст. 184 СК) і виплачуються щомісячно. Стаття 205 СК встановлює, що суд визначає розмір аліментів на батьків у твердій грошовій сумі і (або) у частці від заробітку (доходу) з урахуванням матеріального та сімейного стану сторін. Крім того, предметом злісного ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей (ст. 164 КК) можуть бути й інші матеріальні цінності (одяг, продукти харчування, ліки тощо) [7, с. 491].

Співвідношення аналізованих предметів з об'єктами відповідних злочинів визначає їх соціальну ознаку. Проведений вище аналіз проблеми свідчить, що речі матеріального світу (грошові кошти, майно, яке забезпечує утримання дитини або батьків) є матеріальним виразом, субстратом аліментних правовідносин. «Аліментне зобов'язання має майновий характер. Сутність цих правовідносин полягає в наданні майнових благ для задоволення потреб управомоченої особи», – зазначають В. Кройтор та Л. Сапейко [18, с. 17]. Таким чином, у випадку вчинення діянь, передбачених ст. 164 чи 165 КК, предмет злочину співпадає з предметом суспільних відносин (по суті – правовідносин), на які відбувається посягання.

Проведене в цій роботі дослідження дозволяє зробити висновки, що предмет у складах зазначених злочинів – це їх обов'язкова об'єктивна ознака, яка підлягає обов'язковому встановленню при кваліфікації ухилення від сплати аліментів на утримання дітей чи ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Соціальна ознака такого предмета характеризує його збіг з предметом аліментних правовідносин, фізична означає його існування у вигляді речей матеріального світу (грошових коштів у певному розмірі (сумі), визначеному судом або майна), юридична ознака впливає з наявності вказівки на нього в диспозиціях частин перших ст. 164 та 165 КК. Важливими для подальшої розробки та уточнення кримінально-правової характеристики злочинів, передбачених ст. 164, 165 КК України, є визначення підстав кримінальної відповідальності на посягання у сфері аліментних правовідносин.

Список використаних джерел: 1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. 2. Загальна декларація прав людини : прийн. і проголош. резолюцією 217 А (III) Ген. Асамблеї ООН від 10.12.1948 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015. 3. Конвенція ООН про права дитини : від 20.11.1989 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021. 4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/ractpol.shtml. 5. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. 6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 5-те вид., переробл. та доповн. – Київ : Юрид. думка, 2008. – 1216 с. 7. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 т. – Київ : Алерта ; КНТ ; Центр учбової літ., 2009. – Т. 1 / [П. П. Андрушко, Т. М. Арсенюк, О. Ф. Бантишев та ін.] ; за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – 964 с. 8. Коржанський М. Й. Предмет і об'єкт злочину : монографія / М. Й. Коржанський. – Дніпропетровськ : Юрид. акад. М-ва внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2005. – 252 с. 9. Учебный комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации / отв. ред. Жалинский А. Э. – М. : Эксмо, 2005. – 1088 с. 10. Российское уголовное право. Особенная часть : учеб. для вузов / под ред. В. С. Комиссарова. – СПб. : Питер, 2008. – 720 с. 11. Пантюхина И. В. Злостное уклонение от уплаты средств на содержание детей

или нетрудоспособных родителей (уголовно-правовые и криминологические проблемы) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Пантюхина Инга Владимировна. – Рязань, 2003 – 254 с. **12.** Борисов В. До питання про сутність кримінально-правової характеристики злочинів / В. Борисов, О. Пашенко // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 3 (42). – С. 180–190. **13.** Филимонов В. Д. Норма уголовного права / В. Д. Филимонов. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2004. – 281 с. **14.** Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України : навч. посіб. / В. Я. Тацій. – Харків : УкрЮА, 1994. – 76 с. **15.** Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін.] ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – [4-те вид., перероб. і допов.]. – Харків : Право, 2010. – 456 с. **16.** Лашук Є. В. Предмет злочину в кримінальному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Лашук Єфрем Вікторович. – Київ, 2005. – 20 с. **17.** Гуторова Н. О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України : монографія / Н. О. Гуторова. – Харків : Вид-во Нац. ун-гу внутр. справ, 2001. – 384 с. **18.** Сапейко Л. В. Аліменти дітям та батькам : монографія / Л. В. Сапейко, В. А. Кройтор. – Харків : Еспада, 2008. – 160 с. **19.** Афанасьєва Л. В. Аліментні правовідносини в Україні : монографія / Л. В. Афанасьєва. – Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2006. – 224 с. **20.** Ромовська З. В. Права та обов'язки батьків і дітей : монографія / З. В. Ромовська. – Львів : Вища школа, 1975.– 145 с. **21.** Сапейко Л. В. Правове регулювання аліментних обов'язків батьків та дітей : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Сапейко Людмила Василівна. – Харків, 2003. – 20 с. **22.** Афанасьєва Л. В. Аліментні правовідносини в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Афанасьєва Людмила Василівна. – Харків, 2002. – 187 с. **23.** Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135. **24.** Тростюк З. А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України : монографія / З. А. Тростюк. – Київ : Атіка, 2003.– 144 с.

Надійшла до редколегії 08.04.2014

Семенов И. В. Предмет преступного уклонения от уплаты алиментов на содержание детей или от уплаты средств на содержание нетрудоспособных родителей: теоретико-правовой анализ

Исследованы вопросы содержания, а также юридической, социальной, физической признаки предмета преступного уклонения от уплаты алиментов на содержание детей или от уплаты средств на содержание нетрудоспособных родителей (ст. 164, 165 УК Украины),

проаналізовано відповідність таким ознакам матеріалізованого вираження алиментних відносин в разі посягательства на них. Цілью роботи являється формулювання рекомендацій по удосконаленню кримінально-правової характеристики і основаній кримінальної відповідальності за ухилення від оплати алиментів на виховання дітей або від оплати коштів на виховання нетрудоспособних батьків. Основними засобами наукового пізнання, використаними в дослідженні, являються діалектичний метод, формально-логічний (догматичний) метод і системно-структурний аналіз.

Ключевые слова: предмет преступления, уголовная ответственность, уклонение от уплаты, алименты, содержание нетрудоспособных родителей.

Semenohov I. V. The subject of criminal evasion of child support payment or funds for disabled parents' maintenance: theoretical and legal analysis

The Content and attributes of the object of criminal evasion of child support payment or funds for disabled parents' maintenance (Articles 164, 165 of the Criminal Code of Ukraine) are researched in this paper; the problem of correspondence to such attributes of materialized expression of child support's relations in case of their infringement is analyzed. The objective of the paper is to formulate grounded recommendations for improving criminal and legal characteristics and grounds of criminal liability for evasion of child support payment or funds for disabled parents' maintenance. The main tools of scientific acknowledgement used in the research are the dialectical method, formal and logical (dogmatic) method and system and structural analysis.

The relevance of the publication is determined by the characteristics of legal, social and physical features of the crime's object as a feature of corpus delicti stipulated by the Articles 164 and 165 of the Criminal Code. Made conclusions are perspective for the development of the institution of family relations' criminal protection including criminal and legal regulation of child support's obligations, characteristics of offenses' attributes stipulated by the Articles 164 and 165 of the Criminal Code and separating them from the adjacent (non-criminal) offenses.

Conducted research let the author make conclusions that crime's object is a mandatory objective feature, which is to be established under the classification of evasion of child support payment or funds for disabled parents' maintenance. Legal feature of these crimes' object is expressed in predicting by the dispositions of the stated articles of such features as «child support (alimony)», «funds for disabled parents' maintenance» (Article 165

of the Criminal Code); physical feature is that the object can only be as things of the material world (first of all money).

Keywords: crime's subject, criminal liability, payment evasion, child support, disabled parents' maintenance.

УДК 343.985.7

О. С. Федосов

ОСОБЛИВОСТІ РОЗКРИТТЯ РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ НА БАНКІВСЬКІ УСТАНОВИ

Розглянуто особливості розкриття розбійних нападів на банківські установи; проведено аналіз наукових праць стосовно способів учинення розбоїв; показано, що підвищення ефективності розкриття розбійних нападів залежить від чіткої організації діяльності оперативних та слідчих підрозділів на стадії отримання оперативної інформації про вчинення злочину; відповідно до діючих нормативно-правових актів розроблено і запропоновано застосування алгоритму слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, що проводяться в рамках кримінального провадження.

Ключові слова: розбійні напади, банківські установи, способи вчинення розбоїв, оперативно-розшукові заходи, комплексні операції, алгоритм слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Одними з найбільш суспільно-небезпечних різновидів злочинів є розбійні напади на об'єкти банківських установ. Відповідно до ст. 187 КК України розбій – це напад з метою заволодіння чужим майном, поєднаний із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або з погрозою застосування такого насильства. Під нападом слід розуміти дії, спрямовані на досягнення злочинного наслідку за допомогою насильства над потерпілим або створення реальної загрози його застосування [1].

Згідно зі статистичними даними Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України, кількість розбійних нападів щороку зростає. Тільки за перший квартал 2014 року в країні зареєстровано 810 розбійних нападів, з них в 410 провадженнях встановлено осіб, причетних до їх учинення, що складає 50,6 %. З числа зареєстрованих у звітному періоді розбійних нападів залишаються не розкритими: 120 – на житло громадян (32 зі зброєю), 107 – на